

Paweł Plusa

DOŚWIADCZENIA Z ZAKRESU STOSOWANIA FILMU KRÓTKOMETRAŻOWEGO
W NAUCZANIU JĘZYKA FRANCUSKIEGO I PERSPEKTYWY ROZWOJU
TECHNIKI UCZENIA JĘZYKA Z ZASTOSOWANIEM TELEWIZJI

Streszczenie. Obie części artykułu, omawiającego kilka problemów nowoczesnej metodyki nauczania audiowizualnego, zawierają obserwacje dokonane w czasie stosowania filmów krótkometrażowych telewizyjnego kursu "En français" do zamkniętego obwodu telewizji w wyższej uczelni.

A. MIEJSCE FILMU KRÓTKOMETRAŻOWEGO W WERSJI ORYGINALNEJ W
JEDNOSTCE LEKCYJNEJ LEKTORATU

1. Film dźwiękowy jako jeden z typów pomocy naukowych wzro-
kowo-słuchowych

Tadeusz Woźnicki stwierdza [4, s. 137]: "Rozróżniamy trzy zasadnicze typy pomocy naukowych przeznaczonych do nauczania języków obcych:

- a) pomoce słuchowe,
- b) wzrokowe,
- c) słuchowo-wzrokowe.

Każdy typ spełnia inną rolę w usprawnieniu procesu uczenia się języka i każdy wobec tego musi być stosowany w innym celu i w innych warunkach".

W tej części artykułu chciałbym omówić niektóre możliwości wykorzystania filmu krótkometrażowego w toku zajęć z grupami konwersacyjnymi średnio zaawansowanymi i zaawanso-

wanymi. Przy umiejętnym i właściwym stosowaniu tego środka audiowizualnego możemy usprawnić znacznie proces nauczania języka obcego, a także odkrywać ciągle nowe możliwości organizowania zajęć z filmem.

Bardzo cennym spostrzeżeniem będzie dla nas wypowiedź Daniela Coste i Victora Ferenczi o filmie [1, s. 69]: "Le film animé est certes l'auxiliaire audio-visuel le plus séduisant et le plus suggestif que l'on puisse concevoir pour une classe de langues. Toutefois, on est encore loin d'en avoir exploré toutes les potentialités didactiques". (Film ruchomy jest z pewnością pomocą audiowizualną najbardziej kuszącą i sugestywną, którą można by zaproponować uczącym się języka. Jednakże jesteśmy jeszcze dalecy od zbadania wszystkich jego możliwości dydaktycznych. — Tłum. autora art.)

2. Organizacja zajęć z filmem dźwiękowym

Zespół specjalistów z C.R.E.D.I.F. (Centre de Recherche et d'Etude pour la Diffusion du Français) opracował serię filmów pedagogicznych do lekcji języka francuskiego nauczanego jako język obcy. Zespół ten proponuje następujące stosowanie wyżej wymienionych filmów:

1. pierwsza projekcja filmu dla uzyskania prostego opowiadania akcji,
2. druga projekcja dla odtworzenia komentarza filmowego,
3. trzecia projekcja z jednorazowym wyłączeniem dźwięku dla otrzymania wolnego komentarza w czasie oglądania prezentowanych scen (można odtworzyć ten sam komentarz w formie dialogu, przydzielając kilku oglądającym role różnych osób).

Robert Damoiseau wysuwa inną propozycję [2, s. 61]: "Cette exploitation, limitée au départ aux films pédagogi-

ques conçus par une équipe de spécialistes, peut être étendue à des films documentaires, notamment à ceux que les services culturels français à l'étranger mettent à la disposition des professeurs. Il convient nous semble-t-il, de les utiliser dès le niveau moyen:

1. le son étant coupé, avec le commentaire du professeur;
2. avec le commentaire du speaker (nécessitant souvent une double audition);
3. en muet, pour le commentaire libre de la classe".

(To użytkowanie, ograniczone początkowo od stosowania filmów pedagogicznych, przygotowanych przez zespół specjalistów, może być rozszerzone na filmy dokumentalne, zwłaszcza na takie, które francuski ośrodek kulturalny dla zagranicy oddaje do dyspozycji nauczycieli języka francuskiego. Wypada, naszym zdaniem, stosować je począwszy od poziomu średniego:

1. z dźwiękiem wyłączonym, z komentarzem nauczyciela;
2. z komentarzem spikera (wymagającym dwukrotnego przesłuchania);
3. bez dźwięku, w celu swobodnego komentarza oglądających. - tłum. P. P).

Celowe będzie więc ponowne przytoczenie wypowiedzi Daniela Coste i Victora Ferenczi o szczególnym znaczeniu filmu w nauczaniu języków obcych [1, s. 69]: "L'initiation aux usages, aux conventions sociales et aux plus triviaux aspects de la vie quotidienne alla de pair avec l'apprentissage de l'idiome d'une communauté linguistique. Et cela non seulement pour des raisons de motivation mais aussi pour sensibiliser l'élève à travers l'impact affectif du film, aux subtilités formelles de la langue qui reflètent ses modulation prosodiques et le symbolisme figuré de sa rhétorique". (Wprowadzenie do zwyczajów, do konwencji spo-

lecznych i do najbardziej pospolitych aspektów życia codziennego szło w parze z nauczaniem idiomów wspólnoty językowej. I to nie tylko z powodów motywacji, lecz także aby uwrażliwić oglądającego, poprzez oddziaływanie uczuciowe filmu, na subtelności formalne języka, które odzwierciedlają jego modulacje czasowe i przenośny symbolizm jego retoryki.- Tłum. P.P.).

a) Czynności wstępne i przygotowujące

Przewidując stosowanie filmu w toku zajęć należy wcześniej zapoznać się z komentarzem drukowanym, obejrzeć dany film zwracając uwagę na jego walory kulturopoznawcze, a także na stan techniczny taśmy filmowej. Nie mając komentarza drukowanego, możemy nagrać ten komentarz towarzyszący filmowi w toku projekcji wstępnej. Tematyka filmu powinna być dostosowana do programu zajęć danego semestru.

b) Przebieg zajęć lekcyjnych z filmem w grupach konwersacyjnych średnio zaawansowanych i zaawansowanych

Chciałbym zaproponować organizację procesu lekcyjnego na przykładzie stosowania filmu krótkometrażowego kolorowego w wersji oryginalnej zatytułowanego "Pays du Nord". Planując kilkakrotną projekcję powyższego filmu przeczytałem starannie komentarz drukowany załączony do filmu, a następnie sam obejrzałem ten piękny i ciekawy film. Biorąc pod uwagę walory poznawcze i wychowawcze filmu postanowiłem "włączyć" go do zajęć lekcyjnych w grupach konwersacyjnych. Stwierdziłem, że wykorzystam go podczas dwóch lekcji 45-min. W czasie tych dwóch lekcji proces lekcyjny miał przebieg następujący.

Lekcja pierwsza

1-2 min. - Słowo wiążące i wprowadzające: krótki komentarz ustny lektora w języku francuskim w formie zwięzłej informacji o filmie.

3-5 min. - Przedstawienie słownictwa i nazw geograficznych wyjaśnienia z zastosowaniem mapy Francji.

Objaśnień dokonuję przez stosowanie synonimów lub przez krótką definicję w języku francuskim, np.: une gageure (zakład) - action qui paraît impossible à réaliser; averti (doświadczalny) - prévenu de, instruit.

Regiony takie jak les Flandres la Picardie pokazuję na mapie rzuconej na ekran.

La séduction (pokusa, urok) - attrait, agrément; attiser les envies (rozniecać żądze) - exciter les désirs; des combats meurtriers (śmiertelne walki) - des luttes qui tuent beaucoup de personnes; les dépouilles (zwłoki) - le corps d'une personne après sa mort; les constructions indestructibles - les constructions qu'on ne peut pas détruire; l'affrontement (stawianie czoła) - action d'affronter, de faire face; le déchaînement (wybuch) - emportement extrême; le ravage (spustoszenie) - ici dévastation causée par les hommes; le terril (hałda) - amas de déblais extraits d'une mine; le crassier (usypisko) - petite colline constituée de déchets de mine.

Ponownie regiony i nazwy miast takie jak: le Nord, le Pas-de-Calais, le canal du Nord, Dunkerque, Calais, Boulogne-sur-Mer, Boulogne, Lille, Roubaix, Tourcoing, Armentières, Amiens - wskazuję na mapie; les cultures maraîchères (warzywnictwo) - qui concerne le travail du jardinier spécialisé dans la culture des légumes.

Z kolejnej nazwy miast: Arras, Béthune, Laon; les fouilles de Bavay (wykopaliska) - mise à jour de vestiges archéologiques; la vallée de la somme, le Touquet, Berck; la station balnéaire (uzdrowisko) - ou l'on prend des bains et plus spécial des bains de mer; l'opiniâtreté (upór, zawziętość) - entêté.

26 min. - Projekcja pierwsza połączona z dodatkowymi objaśnieniami w toku wyświetlania bardzo przydatne może być tutaj zastosowanie mikrofonu podłączonego bezpośrednio do nowoczesnego aparatu projekcyjnego.

Można tutaj także - dysponując nowoczesnym aparatem projekcyjnym - zatrzymać wybrany fragment filmu uzyskując obraz w postaci przeźrocza w drodze zastosowania tzw. projekcji poklatkowej.

10-15 min. - Ćwiczenia konwersacyjne integrujące: lektor stawia serię pytań dotyczącą treści filmu w celu uzyskania odpowiedzi, które dyktuje studentom. Stanowią one przygotowanie do krótkiej wypowiedzi ustnej o filmie.

Zwięzłe streszczenie ustne powinno zawierać najistotniejszą treść komentarza usłyszanego w toku projekcji.

Przykładowo pytania i przewidywane odpowiedzi mogą być następujące:

1. Le Nord, est-ce seulement le "pays noir"?
Les Flandres et la Picardie présentent autant de séduction que d'autres provinces.
2. Où y a-t-il des monuments édifîés à la gloire des défenseurs des pays du Nord?
A Notre-Dame de Lorette il y a les dépouilles des Français; à Thiepval des Anglais; à Vimy des Canadiens. Il y a aussi le monument américain et le monument de Landowski.
3. Qu'est-ce qu'on peut voir dans le paysage industriel des "pays noirs"?
Il y a là des terrils, des crassiers, des fumées noires, des cheminées, des centrales, des usines, des fours à coke, des chevalements de mines.

4. Qu'est-ce qu'était vendu autrefois par ces régions?
Autrefois ces régions vendaient le grain, le drap, les tapisseries, les dentelles.
 5. Comment est cette terre?
Elle est riche d'une agriculture intensive avec de petites fermes traditionnelles familiales et de grandes exploitations modernes.
- **Zadanie domowe:** ponownie odszukać na mapie podane nazwy miast i regionów.

Lekcja druga

26 min. - Prezentacja druga filmu.

19 min. - Ćwiczenia konwersacyjne aktualizujące;
odtworzenie komentarza w formie krótkich dialogów między studentami; nawiązanie do regionu Górnego Śląska przez umiejętną serię pytań stawianych przez lektora.

- **Zadanie domowe:** krótkie wypracowanie na temat: "Reportaż o północno-wschodnich regionach Francji".

Zakładane cele poznawcze, wychowawcze i metodyczne zrealizowałem w pełni dzięki starannemu przygotowaniu eksperymentu.

B. MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA KURSU TELEWIZYJNEGO "EN FRANÇAIS" DO NAUCZANIA JĘZYKA FRANCUSKIEGO W WYŻSZEJ UCZELNI TECHNICZNEJ

Inne możliwości uczenia się, a także nauczania języków obcych stwarza telewizja.

Nauczyciel języków obcych w uczelni wyższej, doskonalący ciągle swoje metody pracy i zmiierzający do bezbłędnego opanowania techniki nauczania języków, będzie mógł dostrzec

dzięki telewizji dalsze perspektywy nowoczesnej dydaktyki. Cytowani powyżej autorzy piszą [1, s. 69]:

"Un pas en avant fut accompli lorsqu'on s'adressa à la télévision pour réaliser des cours complets de langues destinés à un public non captif, soit à des autodidactes travaillant à domicile à heure fixe". ("Krok naprzód został uczyniony, kiedy zwrócono się do telewizji, aby zrealizować kompletne kursy języków przeznaczone dla odbiorców nieskrępowanych bądź dla samouków uczących się w domu o stałej godzinie". - Tłum. P.P.).

1. Wiadomości wstępne

Specjaliści tacy jak R. Lechnerdt, S. Jézéquel, H. Dumazeau, J. Boudot, R. Scipion współpracujący z Telewizją Francuską O R T F i wydawnictwem Didier zrealizowali telewizyjny kurs języka francuskiego "En français". Całość kursu zawiera 39 lekcji obejmujących podstawy gramatyki języka francuskiego ze szczególnym uwzględnieniem struktur języka mówionego potocznego.

Moim zdaniem kurs adresowany jest do osób znających dość dobrze język francuski, a pragnących pogłębić opanowanie języka codziennego. Każdy kolejny dialog filmowy, prezentujący sceny z życia Francuzów i uczący języka metodą sytuacyjną, skonstruowany jest zgodnie z naczelną zasadą dydaktyczną - stopniowania trudności. Główny cel metodyczny powyższego kursu to doskonalenie sprawności rozumienia mowy francuskiej ze słuchu i wyrabianie sprawności mówienia. Powyższy kurs telewizyjny jest audiowizualną metodą nowoczesnej nauki języka opartą na powiązaniu wypowiedzi w formie dialogu (sfilmowanej w kolorze) z sytuacją codzienną. Seria filmów krótkometrażowych stanowi logiczną całość przedstawiającą Francję, a więc jej cywilizację w aspekcie tradycyjnym z uwzględnieniem również nowoczesnych osiągnięć narodu.

2. Omówienie adaptacji kursu przez Telewizję Polską

Pierwszy raz z kursem "En français" zetknąłem się w 1969 roku w Międzynarodowym Ośrodku Studiów Pedagogicznych w Sèvres pod Paryżem (C.I.E.P. - Centre International d'Etudes Pédagogiques) biorąc udział w kursie szkoleniowym zapoznającym nauczycieli języka francuskiego z nowoczesnymi metodami nauczania języków obcych.

Zaprezentowano nam część pierwszej lekcji drugiej zatytułowaną "Le noir et le blanc" w wersji sfilmowanej, a także jako serię przeźroczy. W rok później, a więc w październiku 1970 r., Telewizja Polska rozpoczęła nadawanie wyżej wymienionego kursu. Przez cztery lata obserwowałem emisję kursu "En français" w Telewizji Polskiej i poczyniłem pewne spostrzeżenia, które mogą być przydatne przy zastosowaniu tej metody w wyższej uczelni technicznej. W ciągu tych czterech lat zespół lektorów współdziałając z Telewizją Polską wypracował nowoczesną metodykę telewizyjnego nauczania języka francuskiego. W dalszej części artykułu będę chciał przedstawić metodę prowadzenia zajęć w telewizji. W roku szkolnym 1971/72 prowadziłem eksperyment metodyczny polegający na wykorzystaniu kursu telewizyjnego "En français" do ćwiczeń wdrażających i utrwalających wybrane elementy gramatyki z programu nauczania języka francuskiego w szkole średniej w ramach zajęć pozaszkolnych. Nie będę omawiał wyników tego eksperymentu ze względu na jego małą przydatność dla dydaktyki języków obcych szkoły wyższej. Początkowa adaptacja kursu "En français" z roku 1970/71 ograniczała znacznie zasięg dydaktycznego oddziaływania lektorów, co powodowało zwiększenie stopnia trudności dla odbiorców zdanych na własne siły.

a) Pomocnicze materiały dydaktyczne

Lekcje kursu telewizyjnego nadawane były dwa razy w tygodniu w godzinach wieczornych w II programie telewizji.

Czas emisji wynosił od 30 do 45 min. w zależności od materiału słownikowego i gramatycznego. Jako materiał pomocniczy wydrukowano komplet 10 zeszytów, które wydane zostały przez "Wiedzę Powszechną". Cena kompletu wynosiła 100 zł i nabycie go uzależnione było od uprzedniego zamówienia. Zatem ten jedyny materiał pomocniczy nie był łatwo dostępny. Sądzę, że kolejne lekcje kursu telewizyjnego mogłyby być drukowane jako dodatek do tygodnika "Radio i Telewizja", tym bardziej że w ciągu jednego roku akademickiego nie zdołano ani razu zrealizować całości kursu. Każdy zeszyt (bro-szurka) zawiera 3 lub 4 lekcje (emisje). Każda lekcja posiada część pierwszą o treści tradycyjnej, typowej dla danego regionu lub nawet dla codziennej rzeczywistości; część druga związana ze stosowaniem produktów techniki we współczesnym życiu codziennym; wreszcie trzecia tzw. zakończenie. Część pierwsza i druga przedstawione są w broszurce jako dialog w języku francuskim i polskim. Do części trzeciej, ukazywanej na ekranie telewizyjnym w postaci filmu animowanego, broszura zawiera także tekst w dwóch językach. Każdej lekcji towarzyszy słownictwo, komentarz gramatyczny i ćwiczenia. Rozwiązywanie ćwiczeń ułatwione jest podanym wzorem na początku każdego z ćwiczeń, a także kluczem do ćwiczeń znajdującym się na końcu zeszytu. W czasie zajęć kursu telewizyjnego emitowanego przez Telewizję Polską broszury są materiałem pomocniczym jedynym i niezbędnym dla uczących się. Natomiast przy adaptacji tego kursu do warunków i wymagań wyższej uczelni technicznej zeszyty będą materiałem pomocniczym dla lektorów przy opracowywaniu scenariusza zajęć przygotowywanych i nagrywanych w studio telewizyjnym lub do opracowywania konspektu zajęć prowadzonych systemem lekcyjnym przez wykorzystanie sfilmowanej wersji kursu "En français".

b) Scenariusz zajęć kursu telewizyjnego na przykładzie lekcji 18 (cz. I)

Po dwukrotnym obejrzeniu cz. I lekcji 18 prezentowanej przez lektorów Telewizji Polskiej w programie II, a także po przesłuchaniu nagrania tej części lekcji z taśmy magnetofonowej chciałbym przedstawić jej przebieg i omówienie.

Na wstępie lektorzy - mężczyzna (M) i kobieta (K) -informują, że celem lekcji będzie opanowanie sposobów tworzenia rodzaju żeńskiego przymiotników i rzeczowników.

M.: Qui est-ce?

C'est un cuisinier.

Et voici une cuisinière.

Un cuisinier. - Une cuisinière.

C'est le patron.

Et voilà la patronne.

M.: Voilà la patronne.

K.: Le patron. - La patronne.

M.: C'est le maître de gymnastique. (E)

K.: C'est la maitresse de botanique. (E)

Le maître - La maitresse. (T) (tablica)

M.: C'est un spectateur. (E)

K.: Et voici une spectatrece. (E)

M.: C'est un infirmier. (E)

Et voici une infirmière. (E)

Un infirmier - Une infirmière. (T)

Użyjmy tych wyrazów w zdaniach (następuje kilka przykładów). Poznajemy nową strukturę, w której podmiotem jest rzeczownik.

Il met le tablier de Marie. (T)

Proszę zbudować pytanie od tego zdania:

Met-il le tablier de Marie? (T)

Jest to pytanie przez inwersję.

Lub inna możliwość:

Est-ce qu'il met le tablier de Marie? (T)

Teraz podmiotem zdania będzie imię Jean.

Jean met le tablier de Marie. (T)

Proszę podać formę pytającą:

Jean met-il le tablier de Marie? (T)

Obecnie drugi sposób tworzenia pytania:

Est-ce que Jean met le tablier de Marie? (T)

Czas na obejrzenie filmu stwierdza lektor prowadzący zajęcia lekcyjne. Proszę zwrócić szczególną uwagę na formy rodzaju żeńskiego przymiotników i rzeczowników. Lektorka podaje krótką treść filmu. Teraz następuje prezentacja filmu przez telekino.

Film zawiera rzeczowniki użyte wcześniej, a także inne podane w rodzaju męskim i żeńskim. Są to: le cuisinier - la cuisinière, le patron - la patronne, le maître - la maîtresse, le spectateur - la spectatrice, le rôti-seur - la rôti-seuse, l'infirmier - l'infirmière, le dégustateur - la dégustatrice, l'enchanteur - l'enchanteuse, le roi - la reine. Na ekranie telekina ukazuje się krajobraz bretoński, na którego tle chłopiec śpiewa krótką piosenkę ludową. Krajobraz namalowany jest na drewnianej tablicy, na której poszczególne elementy są ruchome, odwracalne. W treści filmu użyto takich wyrazów w rodzaju męskim i żeńskim jak: des Gaulois - des Gauloises, des Bretons - des Bretonnes, l'oncle - la tante, Yvon - Yvonne, le frère - la soeur, le cousin - la cousine.

Następuje teraz prezentowanie wybranych fragmentów filmu z uwzględnieniem rzeczowników i przymiotników rodzaju męskiego i żeńskiego występujących w tych dialogach. Lektorzy powtarzają te wybrane fragmenty dialogów. Potem lektorka mówi: "Aujourd'hui, c'est moi la cuisinière, je vais

faire un canard à l'orange. Pourquoi est-ce que toi la cuisiniere; parce que c'est la fête de ton pere, il s'appelle Jean", [6, s. 20].

Lektor powtarza powyższy dialog zmieniając w podkreślonych rzeczownikach rodzaj żeński na męski: "Aujourd'hui, c'est moi le cuisinier, je vais faire un canard a l orange Pourquoi est ce que c'est toi le cuisinier; parce que c'est la fête de ta mère, elle s'appelle Jeanne".

Kolejny fragment dialogu sfilmowanego:

"Ici, je suis le patron.

Non, je suis la patronne".

"Je suis le maître de maison.

Je suis la maîtresse de maison". [6, s. 21].

Lektorzy powtarzają powyższe wypowiedzi. Dalej ta sama metoda pracy z uwzględnieniem takich wyrazów jak: le spectateur - la spectatrice, le rôtisseur - la rôtisseuse, l'infirmier - l'infirmière, le dégustateur - la dégustatrice, l'enchanteur - l'enchanteresse.

Lektor prowadzący zajęcia lekcyjne w telewizji mówi: "Dokonujemy zebrania i usystematyzowania wiadomości o tworzeniu rodzaju żeńskiego".

Następuje powtórzenie wyrazów, w których zachodzi zmiana końcówek -ier, -iére, -on, -onne, -teur, -trice, ale -teur, -teresse. Obecnie lektorzy proponują drugą część filmu, którą poprzedza wstęp.

Następuje kolejna część filmu, tzw. zakończenie (final). Jest to bardzo krótki film animowany z zastosowaniem takich wyrazów w rodzaju męskim i żeńskim jak: Jean - Jeanne époux - épouse, assis - assise, sérieux - sérieuse, rieur - rieuse, charman - charmante, une robe féminine, le pantalon masculin, le pantalon "féminin", la robe "masculine".

Lektorzy prowadzący zajęcia proponują teraz praktycznie zastosowanie nabytych wiadomości językowych.

- podaje ustnie rozwiązanie według B,
- odczytuje poprawnie rozwiązanie z ekranu i porównuje ze swoim.

Wreszcie następuje powtórzenie, tzw. "final". Pożegnanie odbiorców kończy całą emisję.

Przebieg całego procesu lekcyjnego obejmuje wszystkie niezbędne ogniwa metodyczne. Tok lekcji jest bardzo dynamiczny i atrakcyjny. Czas trwania emisji wynosi prawie 45 minut. Lektorzy prowadzą zajęcia w sposób nowoczesny, stosując z wielką łatwością i wielkim powodzeniem wszelkie dostępne pomoce audiowizualne przydatne w warunkach telewizyjnych.

3. Możliwości stosowania kursu telewizyjnego "En français" w wyższej uczelni technicznej

a) Propozycja wykorzystania zajęć kursu telewizyjnego nadawanego w ciągu roku akademickiego

Po wielu latach obserwacji kursu "En français" mogę stwierdzić z całą pewnością, że nadaje się on do wprowadzenia do zajęć w wyższej uczelni technicznej w grupach średnio zaawansowanych i zaawansowanych języka francuskiego. Powinna to być adaptacja omawianej metody audiowizualnej. Wówczas należy brać pod uwagę trzy realne możliwości. Pierwsza z nich to umiejętne i właściwe wykorzystanie bieżących zajęć kursu "En français" emitowanego w programie II telewizji w ciągu roku akademickiego.

Lektor podejmując decyzję o nauczaniu języka metodą "En français" powinien za każdym razem wykonać co następuje:

- zapoznać się z treścią lekcji, komentarzem gramatycznym i ćwiczeniami zawartymi w broszurze,
- obejrzeć przebieg lekcji w telewizji,
- opracować szczegółowy konspekt zajęć,

- zorganizować nagranie lekcji na taśmie magnetofonowej (Już obecnie jest to możliwe w Politechnice Śląskiej w Gliwicach dzięki doskonale wyposażonemu Zakładowi Nowych Technik Nauczania. Wystarczy tylko podjąć współpracę z doskonale przygotowanym zespołem pracowników technicznych ZNTN);
- odbyć zajęcia zgodnie z konspektem przy wykorzystaniu nagranych materiałów.

Dużą pomocą dla lektorów uczelni przy organizacji procesu lekcyjnego stanowić będzie sposób prowadzenia zajęć przez lektorów w telewizji. Tej metodyce należy starannie przypatrywać się, doskonalić ją i rozwijać.

Jest rzeczą oczywistą, że w czasie zajęć przy korzystaniu z magnetowidu i monitora telewizyjnego nie odtwarzamy tych momentów metodycznych, w których uczestniczą lektorzy telewizji. Lektor prowadzący zajęcia "na żywo" zastępuje kolegów z telewizji, uzyskując nad nimi pewną przewagę przez wzmocnienie komunikatywności i percepcji, może on także dowolnie regulować tempo ćwiczeń. Jest to niezmiernie ważne, bo daje uczącym się szansę nadażenia, czego nie stwarza w pełni telewizja.

Dla uzyskania lepszych rezultatów lektor organizuje serię ćwiczeń wdrażających i utrwalających (de fixation et de mécanisation) w laboratorium stosując rzutnik pisma w celu prezentowania każdego wzoru na ekranie. Ułatwia to studentom rozwiązywanie ustne serii zdań towarzyszących danemu wzorowi. I tak na przykład na ekranie pojawia się wzór [6, s. 36, ćw. 12]:

Pourquoi est-ce que Michel va construire un aquarium?
Pourquoi Michel va-t-il construire un aquarium?

Studenci rozwiązują ustnie osiem kolejnych zdań:

1. Quand est-ce que les touristes vont visiter le musée?
2. Où est-ce que le petit garçon emmènera le pêcheur?
3. Qu'est-ce qu'il fera dans l'île?
4. Pourquoi est-ce que papa met la tablier?
5. Est-ce que la bonne va se reposer aujourd'hui?
6. Qu'est-ce qu'elle fera après le repos?
7. Où est-ce que vous allez ce soir?
8. Est-ce que vous avez lu le journal?

Zakładam również intensywne wykorzystanie laboratorium językowego.

b) Zajęcia z zastosowaniem kursu "En français" w wersji sfilmowanej

Mając do dyspozycji kompletny kurs powyższej metody w postaci serii filmów krótkometrażowych kolorowych (w wersji oryginalnej) można prowadzić nauczanie według wskazań zawartych w części A niniejszego artykułu (punkt 6). Dodatkowo proponowałbym wprowadzenie ćwiczeń utrwalających i wdrażających (typu fixation i mécanisation) omówionych powyżej (część B artykułu, podpunkt a).

c) Propozycja organizacji zajęć lekcyjnych z zastosowaniem metody "En français" w obwodzie zamkniętym telewizyjnym na przykładzie lekcji 18

Cytowani poprzednio autorzy podają: "Bientôt, grâce au magnétoscope et au circuit fermé de télévision, les professeurs pourront s'observer eux-mêmes lorsqu'ils font la classe et apprécier la valeur de leur enseignement en se confrontant aux modèles fournis par les formateurs". (Wkrótce dzięki magnetowidowi i zamkniętemu obwodowi telewizyjnego nauczyciele będą mogli obserwować siebie samych, kiedy prowadzą lekcje i oceniać wartość ich nauczania porównując się ze wzorami dostarczonymi przez twórców. - Tłum. P.P.).

W uczelni wyższej, dysponującej aktualnie lub w najbliższej przyszłości studiem telewizji dydaktycznej, możliwe jest zorganizowanie nauczania języków obcych za pośrednictwem telewizji w obwodzie zamkniętym obejmującym wydzielone sale w jednym budynku bądź w zespole budynków. Audiowizualna metoda "En français" nadaje się do intensywnego nauczania języka francuskiego w drodze bezpośrednich emisji opracowanych przez lektora-wykładowcę lub zespół lektorów nadawanych ze studia uczelnianego bądź w drodze tych samych emisji utrwalonych na taśmie magnetowidu. Emisje powinny być zaprogramowane do jednoczesnego nauczania w 3 - 5 grupach średnio zaawansowanych lub zaawansowanych. Sale telewizji dydaktycznej powinny znajdować się blisko laboratoriów językowych, w których odbywałyby się ćwiczenia typu fixation i mécanisation (structuraux) po obejrzeniu emisji.

Moim zdaniem, odbiór emisji powinien mieć charakter czynny, tzn. że w sali wyposażonej w monitor telewizyjny studenci wykonują ćwiczenia pod kierunkiem lektora-asystenta zgodnie z programem podawanym ze studia przez lektora-wykładowcę. Warunkiem realizowania programu nauczania telewizyjnego jest posiadanie taśm emisji telewizyjnej lub taśm filmowych odtwarzanych przez telekino. Stosowanie tych ostatnich obniża jakość obrazu i dźwięku, przyspiesza ich zużycie.

Nadawanie programu 18 (lekcji 18), rozłożonego na trzy jednostki lekcyjne 90-minutowe, powinno obejmować:

- informację wstępną o emisji prowadzoną przez lektora-wykładowcę ze studia telewizyjnego;
- zapoznanie się ze słownictwem prowadzone "na żywo" przez lektorów-asystentów w salach telewizyjnych;

- wprowadzenie w formie streszczenia w języku francuskim dotyczące 1 części filmu prezentowane przez lektora-wykładowcę ze studia telewizyjnego;
- obejrzenie cz. I filmu (transmisja ze studia);
- komentarz gramatyczny o rodzaju męskim i żeńskim rzeczowników i przymiotników prowadzonych "na żywo" przez lektorów-asystentów z wykorzystaniem broszury;
- ponowne obejrzenie filmu z zatrzymywaniem dla powtarzania tych fragmentów dialogów, w których występuje praktyczne zastosowanie poznanych reguł, np.: "Je suis spectateur. Et moi, je suis spectatrice";
- ćwiczenia słuchowo-ustne prowadzone "na żywo" przez lektorów-asystentów wg wzoru:
"C'est un spectateur. Et voici une spectatrice!";
- wprowadzenie w języku francuskim dotyczące cz. II filmu (streszczenie) prowadzone przez lektora-wykładowcę ze studia telewizyjnego;
- obejrzenie cz. II filmu (transmisja ze studia);
- prezentacja modeli gramatycznych do ćwiczeń ustnych w laboratorium (dokonuje lektor-wykładowca ze studia):

Participe passé:

1. Les enfants sont(sorti) à 7 heures.
Les enfants sont sortis à 7 heures.
2. Vous vous êtes coupée à un doigt, madame?
Qui, je me suis coupée à un doigt.
3. Vous avez montré cette photo à Sophie?
Qui, je l'ai montrée à Sophie.

Le verbe "pouvoir" (impersonnel "il peut"):

1. Il y a combien de places dans cette salle de cinema?
Cinq cents?
Oui, il peut y avoir cinq cents. Albo:
Oui, il peut y en avoir cinq cents.

Le verbe "rester" (impersonnel "il reste"):

2. Vous avez encore du pain?

Non, il ne m'en reste plus.

Questions avec inversion:

1. Pourquoi est-ce que Michel va construire un aquarium?

Pourquoi Michel va-t-il construire un aquarium?

- wyczerpujące dodatkowe informacje gramatyczne dotyczące powyższych modeli (w wykonaniu lektorów-asystentów w języku francuskim);
- ćwiczenia utrwalające i wdrażające w laboratorium wg wyżej podanych modeli (prowadzą lektorzy-asystenci);
- obejrzenie cz. III, tzw. final;
- ponowne obejrzenie cz. I i cz. II;
- ćwiczenia konwersacyjne w formie odtworzenia (la reconstitution) dialogów (w salach telewizyjnych).

Powyższe elementy procesu lekcyjnego, zawierającego w sobie 6 jednostek lekcyjnych, powinny być uwzględnione przez lektora-wykładowcę opracowującego scenariusz-konспект zajęć dla emisji 18. Zespół lektorów nauczających metodą audiowizualną kursu telewizyjnego "En français" mógłby także dokonać badań efektywności własnych zajęć stosując baterie testów przygotowane zgodnie ze wskazaniem zawartymi w wydaniu:

"Tests de langue" par Frédéric François et Emmanuel Compans (s. 15 - 43).

LITERATURA

1. Daniel Coste - Victor Forenezi, Méthodologie et moyens audio-visuels. Le cinéma. "Le Français dans le Monde", Paris, Juin 1969, n° 65.
2. Robert Damoiseau, La classe de conversation. Auxiliaires audio-visuels Le cinéma. "Le Français dans le Monde", Paris, Juin 1969, n° 65.
3. Frédéric François, Emmanuel Companys, Tests de langue, Bureau pour l'Enseignement de la Langue et de la Civilisation Françaises à l'Etranger (B.E.L.C.), Paris, 24/4/1969, n° 2440.
4. Stanisław Gniadek, Metodyka nauczania języka francuskiego, Instytut Pedagogiki, rozdz. XIV: Pomoce naukowe, Warszawa 1966, PZWS.
5. Commentaire dit par Monsieur René Lebrun enregistré le 18 juin 1970 "Pays du Nord", Version Courte, Salle de Lecture Française, Cracovie, film 1106 T.
6. Blanka Miecińska, Ludomir Przystaszewski, "En français", Telewizyjny kurs języka francuskiego, Kurs podstawowy, Zeszyt 5, Lekcja 18, Wiedza Powszechna, Warszawa 1970, Wydanie I.

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ КОРОТКОМЕТРАЖНОГО ФИЛЬМА В ОБУЧЕНИИ
ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТЕХНИКИ
ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ С ПРИМЕНЕНИЕМ ТЕЛЕВИДЕНИЯ

Р е з ю м е

Обе части статьи, обсуждающей несколько проблем современной методики обучения при помощи аудиовизуального метода, содержат наблюдения, сделанные во время применения короткометражных французских фильмов на занятиях в вузе, а также предложение введения телевизионного курса "En français" в замкнутый контур телевидения в вузе.

SOME NOTES ON THE PRACTICAL APPLICATION OF FILMS IN THE
TEACHING OF THE FRENCH LANGUAGE AND THE PERSPECTIVES OF
APPLYING CLOSED-CIRCUIT TV SYSTEMS IN THE ACQUISITION
OF A FOREIGN LANGUAGE

S u m m a r y

Both sections of the article discuss a number of problems concerning modern methodology of teaching French by means of audio-visual aids. The article contains some observations resulting from the application of short films during French classes and suggestions concerning the introduction of closed-circuit TV systems being fed with the "En français" course in the work of a technical university.